

ВИЊЕТЕ

МАНИЈА

Пацијент пријатеља нашег оца, годинама након што га је супруга напустила, мастурбирао би само уколико би измаштавао слике *инџимне исџорије* што их је проживео са својом супругом. И након што му је бивша жена у аутомобилској несрећи изненада смртно страдала, главе размрскане и поломљених удова, он је неколико пута био готов да прекине ту, како ју је назвао, манију, али му то још ниједном није пошло за руком.

НЕДОВРШЕНИ РУКОПИС

У албуму старих фотографија проналазим рукопис. Одлажем хартију на сто. Потом, чује се тишина: шум се појачава и стишава, откуцај срца, мачка преде, кап се отегне из славине. Звук. Звук. Звук. Онда неколико речи, саме од себе, долазе у свест. Подижем хартију. Тамо пише:

ПИСМА

Писма што их је отац писао током грађанског рата у Босни, на нашу су адресу почела да пристижу тек годину дана након његове смрти. Сада нас ужас поново проналази: *шџа оџац ради, а шџа не ради, шџа осећа, а шџа не осећа; слџи да се налази у месџу из којеї нема џовраџка, сџрахује*, пише, *како нас више никада неће видџи*. Све чешће са страхом прилазимо тим писмима што редовно пристижу, оштрим ножем расечемо коверту, и пошто завршимо читање изнова осећамо очево *џрисусџиво*, или како моја сестра каже – *џрисусџиво одсусџива*. Чини нам се како читамо писма – уисти-ну – живе особе. Неспремно се хватамо укоштац с тим осећањем што нас кињи и узнемирава, језиво осећање неспокоја које, по природи ствари, убрзо стане да јењава и бледи, све док поштар поново не покуца на наша врата и уручи нам још једно писмо нашег мртвог оца које ће нас, ако нас поштар не затекне код куће, засигурно сачекати у поштанском сандучету.

КРИЦИ

Упркос обећању да никада и ни по коју цену неће причати о грађанском рату, отац је те кишне и суморне вечери, док смо слушали чувену *Конкорд сонату* у нашој викендици недалеко од града, до у танчине и са њему својственом приповедачком дистанцом и иронијом, описао злочин који ни моју безазлено незаинтересовану сестру није оставио равнодушном. Отац памти како нису полудели они који су тај злочин видели, већ један деветнаестогодишњак који је од прскања гелера изгубио оба ока. Док се наш отац – којем су након грађанског рата биле потребне године реконвалесценције – ипак, како је рекао, *извукао*, том ослепелом младићу, од рата наовамо, стална адреса становања је језиви санаторијум недалеко од нашег града. Док с ужасом проматрамо, неспособни да било шта учинимо, како неколико жена са својом децом вриште, тај младић у санаторијуму, међу њиховим, сасвим јасно може да препозна и сопствени крик.

ДВОЈИЦА ШТО СУ САЊАЛИ

У невеликом ступцу црне хронике једнога су Енглеза, који је као вртлар био упуслен на двору у Шенбруну, све електронске и штампане новине од јутрос удостојиле пажње и помена, јер је у ноћи током прошле седмице, шкарама којима је обављао дужност на двору усмртио своју још увек невенчану жену. Истог тренутка то ме је подсетило на оног злосрећног умировљеника из Бањалуке који је, такође током једне сомнамбулне ноћи, алатом којим је обављао посао, распорио своју супругу да би се, попут вртлара из Шенбруна, пред судом покушао одбранити околношћу да је злочин починио због, како је рекао, необичног и суновратног сна што је изненадно нахрупио у њега. Када су их два потпуно различита суца, у временском распону од неколико година, упитала исто питање, наиме, какав је то сан што од човека прави хладнокрвног убицу, обојица су аподиктички одговорили како се сна, премда то непрестано покушавају, никако не могу сетити.

СИЛВИЈИНЕ ПРИЧЕ

Прича се како је једна наша позната списатељица, управо у време када ју је опхрвала Алцхајмерова болест, примила једно од најзначајнијих књижевних признања, и то за животно дело, којег она, међутим, у стању потпуног заборавља, никако није могла бити свесна. Брат нашег деде, Коља Мићевић, памти како му је с узбуђењем казала, иако га није препознала, да ће му прочитати одломак из књиге коју је, како је рекла, управо била открила. Наравно, прочитала је један од фрагмената из новеле *Силвијине приче* и с неспутаним одушевљењем устврдила како је тај пасус *нешто најлепше што је прочитала у свом животној*. Био је то фрагмент из њене најпознатије књиге.

ЗАЈЕДНИЧКО КУПАТИЛО

На самом рубу наше провинције, у насељу недалеко од железничке станице, у улици што се чини као својеврсна апозиција нашег града, која, да се којим случајем избрише или прекрижи, не би довела у питање смисао саме реченице, наша је мајка (након очеве смрти, након потпуног, дефинитивног краха наше конфекцијске мануфактуре) отворила и стала да управља својеврсном депандансом са заједничким купатилом, оценивши да је тај очај боље представити и рекламирати као мотел, јарким неонским, неопозиво неискреним светлима која не могу да промакну нити једном путнику који долази у град ноћним влаком. Све те на странпутицу бачене егзистенције, *џо биолошко бесџуће*, како је рекао мој брат, посрће на степеницама нашег мотела, отровано алкохолом; у улубљеним, нереалним огледалима, огледају се, брију и чешљају, а ноћу, у собама нашег детињства, каже брат, гуше се у мастурбацији или молитвама, копулирају, расклимавајући кревете за чије одржавање мајка неретко тражи позајмицу од мене. Ноћу, сви ми, напрежемо се и прижељкујемо да драма двоје супружника која се одвија *џамо*, иза једног од прозора нашег мотела, прерасте у нешто неопозиво, да танка оштрица грубих речи засече у насиље. Уистину, каже брат, сви ми ишчекујемо насиље, како бисмо на своја лица могли ставити слатку гримасу запрепашћења, али, као што то обично бива, све се свшрава наједном и као изненада, као да свест о нашем присуству седира супружнике, а изјутра, поздрављамо једни друге и чекамо да мајка скине натпис са врата заједничког купатила: *Изван ујошребе*, да фекалије, што су ноћ пре гости нашег мотела истиснули из својих нагрижених, лојавих дебелих црева, чије остатке, већ стврдле, мајка бесомучно струже.

СТО, ЛИСТ, ИСТОРИЈА

Кољи Мићевићу

Дисање. Т-акт активне фабрикације. Унутра: иза очију: брод; тоне. Сан. Потом, тишина. Све. Ништа. Исто. Све или ништа. Све и ништа. Све исто, ништа исто – сто, лист и моја историја.

ТОМАС БЕРНХАРД

Гласовити је аустријски књижевник у више наврата боравио у Перасту не би ли, како је сам писао, био у додиру *само са најнеоџходнијим*, а пре свега да би видео што мање људи, за шта је Пераст, без сумње, погодан као ниједан други град на Медитерану. Пре петнаестак година и сâм сам одлучио да се повучем у залив на неко време, упркос саветима других да смештај ипак потражим у Рисну, ако не и у Столиву из којега, како су говорили, на *Госју од Шкрџела* имам исто тако добар поглед, а да Пераст

посећујем искључиво дању, нипошто ноћу, у друштву, нипошто сам. Како су ми се *Госџа од Шкрџеља* и *Перашки џоблен*, као и друге перашке знаменитости, напосе перашке палаче што су некоћ припадале перашким поморцима, одувек чиниле одвећ јефтиним туристичким фамама, у својим сам намерама – ипак – устрајао: двадесетак сам дана провео у Перасту и уистину сам обгрлио, или је језива меланхолија Пераста обгрлила мене, а мештани Пераста, прихватили су ме као *своја*. Њих деценијама називају изопаченима, људима *међу којима нема више нормалној човека*, како је то неко већ написао, вероватно стога што напросто нису у стању да разумеју и да прихвате било шта у вези с туризмом и, напосе, туристима, што не могу да не разумем, јер и ја, као неко ко је одрастао на отоку Корчула, из дна душе мрзим туризам и туристе и све што је у вези с туризмом и туристима осећам као нискост, туризам, као нешто крајње подло. У гостионици *Понџа*, где сам одсео, двоје је супружника из Беча, који су одлучили да, како сам дознао, пре него што посете Хрватску и хрватску обалу, обиђу Боку Которску, која их је, како су и очекивали, *очарала*. Супружници из Беча, будући да им нико од мештана није узвраћао љубазност, штавише мештани би *окрећали џлаву и несџајали*, како су ми се пожалили супружници, *само би се насмејали и оџишли*, свакодневно су тражили од мене да их обавештавам час о томе зашто су *Госџа од Шкрџеља*, *Перашки џоблен* значајни, час зашто *Госџа од Шкрџеља* и такозвани *Перашки џоблен* и друге перашке знаменитости нису значајни; двоје је супружника из Беча, који су већ *џреџекли* средње године и, како су ми рекли, били већ одавно пензионисани, свакодневно су, заваљени у лигештул, своју болну препланулоост и црвенило коже још више и упорније излагали сунцу, налазећи да им то прија. Како ми се то двоје људи, од првог дана, смучило, све што су причали (њихова насртљивост), све што су ме питали (њихова тупоглавоост), напакон несхватљиве опекотине коже и њихово црвенило у лицу, све у свему до гнушања двоје одбојних људи у својим сандалама са белим чарапама до колена, у кратким хлачицама и поло мајицама са хознтрегерицама, супруга и супруг у мајицама *исџе* боје, у хлачама *исџе* боје, као двоје људи који заправо никада нису скинули своје духовне шпилхозне, најозбиљније су угрозили моје расположење и управо када сам одлучио да напустим Пераст, дочекали су ме пред гостионицом *Понџа*, било им је стало, рекли су, да ме обавесте како су донели одлуку да у Перасту, у гостионици *Понџа*, остану још најмање седам, ако не и десет, ако не и четрнаест дана. Пријало им је моје друштво, рекли су супружници, желели су, након што су ме позвали на вечеру, да ме боље упознају. Ту, пред улазом у гостионицу *Понџа* држао сам у рукама књигу, а они, двоје супружника из Беча, када су приметили да у рукама држим књигу, жалећи се што и сами нису понели, како је рекла супруга, нешто за *оџиџање* – упитали су ме, на енглеском, језику на којем смо се дотад споразумевали, шта ја то читам?! Када сам рекао да управо читам једну књигу Томаса Бернхарда, двоје је супружника, чија су лица већ одавно била унакажена сунцем, *џребледело*. Исте ноћи напустили су Пераст.